

1

Han lå et øjeblik helt vågen og planlagde sin flugt. Derefter vred han sig i en smidig, men bestemt bevægelse ud af sengen og blev stående lidt for at sikre sig, at hun intet havde mærket. Hendes vejrtrækning var langsom og jævn.

Han listede sig forsigtigt hen over gulvet til den gustavianske stol, hvor han havde smidt sit tøj – samlede dét sammen, som han havde brug for og var i næste sekund ude af rummet. Han trak døren til, uden at dørlåsen kikkede. Derefter stod han et øjeblik og lænede sig mod døren, mens han trak vejret dybt. Der var køligt ude i gangen, og sveden tørrede ind på hans krop. Hurtigt tog han tøjet på og gik ned ad trappen til forhallen, hvor han fandt overtøj og forede støvler frem fra klædeskabet, aktiverede alarmen og fortsatte ud i kulden.

Der var faktisk faldet en del sne op til juledagene – blød tøsne, som en søndenvind nu var ved at smelte. Det var begyndt at blive lyst udenfor, og han vurderede, at det var lyst nok til, at man kunne skyde, hvis man brugte den rigtige slags kikkertsigte. Ikke desto mindre gjorde tågen, at sigtbarheden ikke var på meget mere end hundrede meter. Han lukkede den dunforede jakke, skuttede sig og begyndte at gå ned mod hjortehegnet.

En flok hinder med kalve kiggede vagtsomt op ved den nærmeste foderplads, da han nærmede sig. Lederhinden udstødte en advarende lyd, og så forsvandt dyrene som skygger i disen. Deres skridt hørtes tydeligt i den våde tøsne, men døde hurtigt væk. Eller også var de stoppet op og stod og lyttede. Mekanisk tjekkede han vindretningen og begyndte derefter at gå planløst ind mod centrum af tykningen. Derinde lå der en lille bakke med nåletræer, hvorfra man havde udsigt over nogle bare marker bevokset med ukrudt og senegræs, som halvt var dækket af sneen. Han ville stille sig op på bakken og se, om han kunne få øje på nogen af førerdyrene. Til trods for at han ejede området og dyrene, havde han ikke rigtigt lært dem at kende endnu.

Han var sig også meget bevidst om, at dette ikke var den egentlige årsag til hans morgentur. Det var ikke derfor, han havde sneget sig ud af soveværelset så tidligt på en første juledag. Men det var, som om han ubevidst allerede øvede sig i sine bortforklaringer, så de kunne komme til at lyde sande eller i det mindste troværdige. Som om han forsøgte at nå frem til et stade, hvor han kunne lyve uden selv at føle, at han gjorde det.

Hvad det handlede om lige nu, var ensomhed. Et voldsomt personligt behov for at være helt alene uden at skulle forstille sig eller spille teater. Han og Åke havde gjort det hele julen – i to meget lange dage – hvor alting på pigernes kommando var blevet organiseret med næsten militærisk præcision. De havde underkastet sig. De havde købt en masse ting – nok til at fylde to bagagerum – og derefter var der ikke andet at gøre for de to mænd end at gå ud og fælde et juletræ. Det havde Tessie og Anna bestemt, og sådan blev det. Uden protester. Åke havde formodentlig haft det samme behov som han for at rejse langt væk til et varmt hav med hvide strande og palmer og piña colladas i plasticglas. Hvad som helst, bare ikke sne.

Hvad som helst, der kunne udgøre en modvægt til den polar-nat, de lige var kommet fra.

Men det blev altså, som pigerne havde bestemt. De havde været på en kold og trist rutineopgave i den nordlige del af Finland – ikke noget, der var værd at snakke om – intet voldsomt eller farligt. Og nu var de hjemme igen.

Han havde gransket Åke omhyggeligt, når Åke løj om det, der var sket, og han var helt sikker på, at Åke havde gjort det samme. Men ingen af dem havde hverken med minespil eller tonefald afsløret, hvad der var sandheden bag den påståede rutineopgave.

Nu stod han så her, alene i morgengryet, og stirrede ud over de tomme, hvide, våde marker og kunne lade masken falde. Eller rettere sagt – han behøvede ikke bruge maske mere. Nu kunne han hive masken af og forsøge at forstå.

Tidligere i menneskehedens historie var der andre mennesker, som havde gjort det samme som dem. Det var ingen trøst. Faktisk var det en del af problemet. For disse mennesker – mænd

på deres egen alder og med militære grader nogenlunde som dem selv – måske mænd, der havde lignet dem – og i hvert fald mænd, der kom fra samme kulturkreds – havde været iført sorte uniformer og havde haft dødningehoveder på deres blankskyggede kasketter.

Åke og han havde et skæbnefællesskab med disse mænd. Ligesom SS-mændene havde de slået forsvarsløse mennesker ihjel, trukket tøjet af dem og havde ladet dem fryse stive i polarkulden et par timer, så man nemmere kunne save dem i stykker med en motorsav. Derefter havde de tændt et stort bål og ... nej, hvis man skulle sige det, som det var, så havde de med ild *tilintetgjort* disse myrdede mennesker.

I intet af dette var der nogen forskel på, hvad SS-mændene havde gjort, og hvad de selv havde gjort. Alting var det samme. Kun uniformerne var anderledes.

Han kunne se det hele for sig. Det var ingen drøm. Alle detaljer stod helt knivskarpt for ham, som om han havde optaget dem på video. Åbne øjne, som først var skrumpet ind og derefter revnet, så væsken i øjenæblerne frøs til is. Det fik øjenæblerne til at svulme op, så de trængte ud af hulerne. Stivnet skæg og hår, kroppenes forvredne stillinger, den hvæsende lyd af fedt og vand, der fordampede i den buldrende ild, den fede, sorte røg og så naturligvis lugten. Det var der alt sammen. Intet var forsvundet, og intet af det ville nogensinde forsvinde fra hans erindring.

Det var ham, der havde givet de ordrer, der havde gjort det hele muligt. Og dem, som havde adlydt, var flinke, velopdragne svenske officerer – unge mænd, som man ved festlige lejligheder ville kalde en pryd for det svenske forsvar – de bedste af de bedste. Uden at tøve havde de adlydt hans ordrer. Og hvis de nogensinde ville blive bedt om at forsvare deres handlinger, så ville de kun have dette ene forsvar. Vi adlød vores ordrer.

Muligvis ville de så tilføje, at de ikke havde adlydt disse ordrer bevidstløst. At det, de havde gjort, var nødvendigt at gøre. At de havde forsvaret deres nations eksistens. Og at de havde forsvaret demokratiet. Altså havde de ikke opført sig som SS-folkene i deres sorte uniformer.

Men hvad med ham selv? Hvordan skulle han forsvare sig,

når samvittigheden vendte sig mod én? Hvad ville han sige til en domstol?

Allerede det, at han havde delt svarene op på den måde, var ganske afslørende.

Men så kunne han jo begynde med at sige noget til sig selv.

Så længe vi var deroppe, tænkte vi ikke. Vi havde en opgave, og vi havde et sæt forholdsordrer, som var helt klare og helt utvetydige. For at gennemføre opgaven var man nødt til at forblive kold og lade være med at tænke. Ellers ville det have været umenneskeligt. Det er først bagefter, man kan tænke. Mens opgaven stod på, måtte man lade være.

Det var sandt. Sådan var det faktisk. Men det duede ikke, hvis det var en domstol, han skulle tale til. Selvom han naturligvis aldrig ville blive stillet for en domstol hverken i Nürnberg eller andre steder. Det bliver sejrherrene aldrig.

Han havde en gang stået foran en domstol tiltalt for en forbrydelse, som sammenlignet med det, han lige havde gjort, ikke var andet end en bagatel. Selvom hans handling havde været katastrofal ud fra en hvilken som helst menneskelig målestok. Han havde slået et menneske ihjel uden at have en tjenstlig grund til det. Det var ganske vist sket ved en misforståelse, men alligevel.

Han havde haft en sagfører dengang. Selve retssagen havde været hemmelig, og der havde ikke været publikum med. Han kunne ikke huske, hvad sagføreren havde sagt. Men det havde åbenbart været godt nok til, at han var blevet frikendt. Måske havde hele retssagen været et bluffnummer – et skuespil organiseret af D.G. eller en anden. Men da det skete, havde han taget det dybt alvorligt.

Men hvad så nu? Hvad ville sagføreren sige i denne sag?

Min klient handlede efter ordrer. Men det fritager ikke en soldat i det svenske forsvar for et personligt ansvar. Siden Nürnberg-proceserne har det været en fast regel i hele den vestlige verden, at soldater er forpligtet til at tage moralsk stilling til deres ordrer. Og at soldater er forpligtet til at nægte at adlyde, såfremt ordren vil medføre, at de kommer til at gøre noget, som er ulovligt efter deres hjemlands love. Det gælder, uanset om man er medlem af Sveriges, Tysklands, Frankrigs eller USA's hær. Såfremt soldaten nægter at adlyde en ordre, skal han bagefter have mulighed for ved en retssag at vise, at hans grundlag for

vægringen var i orden. Men nu drejer min klients ordrer sig altså ikke om hvad som helst. Og her tænker jeg ikke kun på det meget definitive for ikke at sige indiskutable indhold i ordren. Jeg tænker ligeledes på, at denne ordre blev afgivet af den svenske, den amerikanske og den russiske regering i fællesskab. Muligvis bør man også tælle den finske regering med. De to supermagters – de to daværende supermagters – præsidenter var helt enige med den finske præsident og den svenske statsminister. Ordren blev videregivet til min klient af hans nærmeste foresatte, men den blev bekræftet af den svenske statsminister, og på intet tidspunkt var min klient i tvivl om, hvorvidt det brede politiske grundlag for ordren eksisterede bla ... bla ... bla ...

Jo, domstolen ville helt sikkert frikende ham. Ingen domstol i verden ville dømme ham for det, han havde gjort.

Han hørte skridt, der lød meget højt i den bløde sne. Tre store hjorte kom skridende ud af en grantykning halvtreds meter fra ham på vej ud mod græsningen. Den største gik forrest. Og de to andre fulgte efter i størrelsesorden. Som om de respekterede en treenighed. Han talte fascineret takkerne på den største af dem, og det gik op for ham, at han havde haft brug for netop dette syn for at kunne beskrive, hvad han havde gjort. Han var ikke helt sikker, men det så ud, som om der var fire takker øverst på hver side. En fjortenenders tyr med andre ord. Et imponerende dyr. Den sidste i rækken var en spids, et ungdyr. Og de gik helt sikkert på den måde, fordi de havde en fast, etableret hakkeorden. En brise kølede hans ansigt. Modvind. De ville være ude af stand til at opdage ham, hvis han bare ikke rørte sig. Og den øverstbefalende – hjortenes CO, *commanding officer* – havde tilsyneladende konkluderet, at kysten var klar. CO havde taget en beslutning, der kunne resultere i, at de døde alle tre. Det var hans beslutning og ingen andens.

Roligt begyndte hjortene at græsse.

Men hvad skulle han egentlig sige til sig selv? Han kunne ikke bruge den trivielle, amerikansk inspirerede bortforklaring med, *at man ikke har tid til at tænke deroppe – for hvis man tænker, så dør man*. Det var hans job at tænke. Uanset hvor. Hvad skulle han sige?

Han gav hurtigt op. Der var ikke andet at gøre. Og heldigvis

ville det aldrig ske igen. Det var han sikker på. Selvom det ikke ændrede ved noget, så hjalp det dog en smule.

Det hjalp ikke, at der rundt i forskellige regeringsbygninger havde siddet en masse mennesker og ræsonneret. Og at de var endt med en fælles beslutning, der blev formuleret sådan, at han havde ordrer til at tilintetgøre alle menneskelige vævsrester.

Hans egen chef, den regerende statsminister, havde været én af disse mænd. Han forsøgte at se statsministeren for sig, sådan som han havde set ud, da han bekræftede en ordre med omtrent denne ordlyd.

I et møderum med lyseblåt væg-til-væg-tæppe og lyse, svenske birketræsmøbler lyder den slags næsten logisk. Og i hvert fald politisk korrekt. Det lyder som troværdig realpolitik. Realisme og fornuft – kun sådan kan man få den sovjetiske og den amerikanske præsidents ønsker til at hænge sammen.

Men hvad havde disse mænd tænkt? Hvad havde de set for sig, da de enedes om formuleringen? Hvordan så det ud for dem, når man »tilintetgjorde alle menneskelige vævsrester?«

Logikken var i orden. Der var ikke noget at sige til den sovjetiske præsidents bekymring for offentlighed og rygter. Det kunne have risikeret at trække en hel epidemi med sig af kernevåben-smugling og så videre. Logikken stod klar for enhver.

Men hvad havde de forestillet sig – sådan helt konkret? Havde de troet, at man kunne finde en guddommelig maskine et eller andet sted, som kunne få mennesker til at gå i opløsning? Som kunne få mennesker til at forsvinde sporløst og smerteløst, så fuldstændigt, at de ikke efterlod sig et eneste dna-molekyle?

Eller havde de haft en fornemmelse af, hvordan det ville blive i virkeligheden, og havde overladt det beskidte arbejde til en tilfældig officer?

Pludselig fik han en hævnfantasi om, at hele processen var blevet optaget på video. Scene efter scene med traditionel tysk grundighed. Så kunne han rapportere til sin statsminister og sin forsvarsminister ved bare at vise optagelserne. Mine herrer, kunne han have sagt. Vi har gjort nøjagtig, som vi fik ordrer til. Hvilken type af medaljer mener De, at det er rimeligt at give for denne heltedige indsats?

Endnu en hjort dukkede op i kanten af tykningen. Den var på størrelse med den mellemste af de tre, der allerede stod og græssede. Den gik på en sær måde med højre bagben trukket op under sig, enten fordi benet var skadet, eller fordi den havde meget ondt i maven. Det så næsten menneskeligt ud.

Da den sårede hjort nåede den yderste kant af græsområdet, blev den opdaget af de tre andre. Og den største i flokken gik til angreb uden at tøve. Den sårede forsøgte at flygte, men løb for dårligt til at slippe væk og blev stanget voldsomt først af den største og derefter også af den mindste, hvis spidse, lille horn rev et sår op i bugen på indtrængerens. Den sårede hjort humpede ind i tykningen, så godt den kunne.

Det var, som om dette vækkede Carl af hans grublerier. Han drejede rundt på hælen og gik med beslutsomme skridt tilbage mod huset. De tre hjorte ude i lysningen hørte ham øjeblikkelig og forsvandt i en række elegante spring ind mellem grantræerne.

Netop da han rakte frem mod dørhåndtaget, blev døren åbnet indefra, og Åke Stålhandske kom ud, klædt på samme måde som han selv.

»God morgen og glædelig jul,« sagde Åke Stålhandske, da han var kommet sig af overraskelsen.

»Glædelig jul,« svarede Carl tøvende. »Sover Anna og Tessie stadigvæk?«

»Ja, det gør de vist. Men jeg havde brug for noget frisk luft.«

»Godt,« sagde Carl, »vent lige her. Jeg er tilbage om et øjeblik.«

Han løb ned i kælderen og låste et af sine våbenskabe op. Der fandt han to geværer af passende type, greb en ammunitionsæske og småløb op ad trappen igen, hvor Åke Stålhandske uroligt stod og ventede på ham; han havde nok tænkt sig at være lidt alene.

»Her,« sagde Carl. »Tag det her. Vi har noget, vi skal have gjort.«

Han kastede et gevær med kikkertsigte over til Åke, som greb geværet med en grimasse af afsky og stirrede på våbnet mellem sine hænder.

»Det er en hjort. En såret hjort,« forklarede Carl sagligt, som

om det ikke drejede sig om andet. Han havde bemærket grimassen. Åke Stålhandske sagde ingenting, men kastede bare mekanisk geværet over skulderen og begyndte at følge efter Carl, som allerede havde begivet sig på vej.

De gik ind i skoven uden at sige noget.

»Et nådeskud altså,« sagde Åke Stålhandske tonløst.

»Jah. Det er vist det, man kalder det,« svarede Carl og forsøgte at efterligne Åkes finlandssvenske tonefald, selvom han godt kunne høre, at det ikke var særlig vellykket. De gik side om side uden at sige mere, til de nåede den lysning, hvor Carl havde stået. Carl stoppede næsten ubeslutsomt op med sin tavse kammerat umiddelbart bag sig.

»Jeg så en hjort her for kort tid siden. En hjort, der var kommet alvorligt til skade. Den skal vi forsøge at aflive,« sagde han blidt.

»Aflive?« sagde Åke Stålhandske i et sarkastisk tonefald, som umuligt kunne misforstås. »Er det ikke bare en lidt pænere måde at sige på, at man skal myrde møgdyret?«

»Nej,« sagde Carl uforstyrreligt blidt. »Det er et jagtudtryk, som betyder, at man skyder et såret dyr for at afkorte dets lidelser. Hjorten dør under alle omstændigheder inden for den nærmeste uge. Men døden vil blive meget værre for den, hvis vi ikke får fat på den nu.«

Han så lidt væk. Åke Stålhandske var ikke sig selv. Han havde aldrig reageret sådan før, og Carl havde ikke problemer med at fatte hvorfor. Åke havde forladt sin seng og var flygtet ud under åben himmel af samme årsag, som han selv havde gjort det. Han blev stående uden at sige noget og ventede på, at Åke skulle åbne munden.

»Og hvad skal vi så stille op med de animalske vævsrester?« spurgte den store finlandssvensker til sidst.

»Dem skal vi flå, skære ud og spise,« svarede Carl med stramme kæbemuskler uden at se på ham.

Så vendte han sig om og stirrede sin ven direkte ind i øjnene.

»Okay Åke. Hvad var det? Mareridt?«

»Ja. Det kan man vist godt kalde det.«

»Du ser det hele for dig. Motorsaven og alt det?«

»Ja.«

»Og du spekulerer på, hvad helvede det var, vi lavede?«

»Ja.«

»Du tænker også på, hvad vi havde været, hvis vi havde haft sorte uniformer på, med dødningehoveder på kasketten?«

»Ja. Det har jeg faktisk tænkt på.«

»Du tænker også på, hvordan vi overhovedet var i stand til at tage hjem til konen og spise flæskesteg og sild og sylte og rullepølse og tænde lys på juletræet og blive glade og overraskede over, at både Tessie og Anna var gravide?«

»Ja. Noget i den retning.«

Carl sukkede og vendte sig bort for at tænke sig om. Noget, der lignede en instinktiv reaktion, fik ham til at forstå, at det, der var hans pligt lige nu, var at prøve at få sin ven majoren i kampduelig stand. For nu at udtrykke det meget profant. Hans fornuft sagde ham, at han skulle dele sin angst med Åke. Det var instinktet, han adlød.

»Det, vi gjorde deroppe, var ikke let,« sagde han, samtidig med at han vendte sig og stirrede sin ven og næstkommanderende direkte ind i øjnene igen. »Det var noget af det ledeste – ja formentlig den ledeste ordre, nogen svensk officer har fået siden stormagtstiden i 1600-tallet. Det ved vi godt. Det er der ingen grund til at diskutere. Og vi gennemførte det.«

»Ja, det gjorde vi,« svarede Åke Stålhandske lavmælt. Det virkede, som om al hans sædvanlige kæmpekraft var forsvundet. Carl fik en absurd fornemmelse af, at han selv var vokset og var blevet større end kæmpen ved siden af ham.

»USA's præsident, Sovjetunionens præsident og Finlands præsident var enige med den svenske regering om, at ordren var nødvendig. Og når jeg siger ordren, så mener jeg det helt bogstaveligt. Hvert ord af den,« fortsatte han.

Åke Stålhandske svarede ikke. Han stirrede bare afventende på Carl, som om der nødvendigvis måtte komme en fortsættelse.

»Det gør Nürnberg-forestillinger helt irrelevante,« fortsatte Carl anstrengt. »Det job havde intet med sorte uniformer at gøre. Det ville faktisk have passet bedre med blå baskerhuer. Vores legitimitet var med andre ord uantastelig.«

»Skide være med legitimiteten,« svarede Åke med en grimasse.
»Naturligvis er den i orden. Man kunne fandeme spille *An die Freude* til vores legitimitet.«

»Hvad mener du?«

»Den af Beethoven. Et satans dejligt stykke musik.«

»Nåh. Nå den. Men den menneskelige side af sagen har vi stadigvæk ikke gjort noget ved. Og den er vi nødt til at klare alene.«

»Ja. For helvede hvor er du god til at spille komedie. Altså da Tessie ... da Tessie og Anna sagde, at ... ja altså. Da de sagde det. Jeg følte det, som om jeg var ved at gå helt op i limningen. Du gav dem bare et knus, og så gik du ned for at hente en flaske champagne.«

»Hvad nu hvis jeg havde det på samme måde som dig?«

»Men det havde du ikke. Du gik bare ned i kælderen og hentede en flaske champagne.«

Carl følte sig ubeslutsom. Som om hans fornuft forsøgte at bestride hans intuitive viden om, hvordan situationen skulle tackles. Han så sig omkring og opdagede et par træstubbe et stykke væk. Han slog ud med hånden, gik over til dem og børstede sneen væk fra dem. Derefter satte han sig.

De sad lidt, foroverbøjede og havde begge to automatisk anbragt geværene, så de var klar til skud.

»Det at spille komedie er en del af vores liv, Åke. Vi er oplært til at lyve og forstille os. Og vi er satans gode til det,« begyndte han, i troen på at han havde fundet en strategi, der hang sammen.

»Jo da,« svarede Åke Stålhandske tungt, »men hvem fanden har sagt, at vi også skal spille komedie for de eneste mennesker, som man ikke bør spille komedie for?«

»Ville du hellere fortælle Anna sandheden? Er det sådan, du mener?«

»Ja. På en måde.«

»Hele sandheden? Med motorsav og bål og det hele?«

»Nej. Ikke det. Naturligvis ikke det.«

»Jamen hvad er der så tilbage? I virkeligheden er det jo alt sammen meget enkelt. Jeg elsker Tessie. Og jeg ville ikke for alt i verden have, at hun skulle vide, at vi har gjort noget deroppe, som

ikke ret mange mennesker kan forestille sig, og som endnu færre er i stand til at gøre. Du elsker Anna. Og I venter barn sammen. I er lykkelige. I har et liv sammen ved siden af de hemmeligheder, som vores job kræver. Et liv, der er som alle andre menneskers. I skal lave babymad. Og I skal skifte bleer.«

»Du får det til at lyde så satans enkelt.«

»Jamen hvad skal man ellers gøre?«

»Nej – det ved jeg ikke. Jeg er bare totalt forvirret. Du har ret. Der er ingen anden løsning, men det er fandeme ikke nemt.«

»Nej,« svarede Carl med en antydning af et smil, fordi han fornemmede, at de var ved at komme gennem krisen. »Men hvem har sagt, at det skal være det? Det sagde de heller ikke på Sunset Farm. Har du aldrig hørt efter, hvad Skip fortalte?«

Åke smilede lidt usikkert og så næsten skamfuld ud. Nu virkede det helt sikkert, som om krisen var overstået.

Åke bad om instruktioner. Carl angav vindretningen og pegede på sporene. Derefter bestemte han, hvor Åke skulle stå, og gav sig selv til opgave at opspore og drive den sårede hjort frem.

Han ventede et kvarters tid, til han var sikker på, at Åke havde fundet sin plads. Derefter gik han beslutsomt og larmende i den sårede hjorts spor med sit skudklare gevær hvilende på den ene arm, hvis dyret pludselig skulle dukke op foran ham. Ti minutter efter hørte han et skud. Kun et enkelt.

Da han nåede frem til den kvæstede og døde hjort, kiggede han helt automatisk efter, hvor skuddet havde ramt den. Den var blevet dræbt af et skud lige bag det ene øre – et mål, der fyldte mindre end det halve af en 20-kroneseddel. Skudafstanden havde været godt og vel 150 meter.

*